

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра міжнародного права

Узгоджено:
Проректор з наукової роботи

_____ А. П. Гетьман

С И Л А Б У С
навчальної дисципліни

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПРАВА МІЖНАРОДНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ»
(варіативна)**

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий) рівень

Ступінь вищої освіти – доктор філософії

Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність – 293 «Міжнародне право»

Харків – 2019

Силабус навчальної дисципліни «Актуальні проблеми права міжнародної відповідальності»: галузь знань 29 «Міжнародні відносини», спеціальність 293 «Міжнародне право», третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти (доктор філософії).

Розробники:

Кудас Ірина Борисівна – доцентка кафедри міжнародного права,
кандидатка юридичних наук, доцентка

Аббакумова Дарина В'ячеславівна – доцентка кафедри міжнародного
права, кандидатка юридичних наук, доцентка

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного права
протокол № 12 від 25 червня 2019 р.

Завідувач кафедри _____ доц. В. М. Стешенко

Зміст

1. Вступ.....	4
2. Анотація програми та основні модулі навчальної дисципліни.....	7
3. Вимоги викладача.....	11
4. Контрольні заходи результатів навчання.....	12
5. Самостійна робота, показники академічної активності та додаткових освітніх досягнень здобувачів.....	14
6. Інформаційне забезпечення самостійної роботи здобувачів.....	16

1. Вступ

1. Дані про викладача, який викладає цей курс:

– Кудас Ірина Борисівна, кандидат юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри міжнародного права;

– контактна інформація: режим перебування на кафедрі – згідно з графіком консультацій на кафедрі і за розкладом занять в системі АСУ, контактний телефон: (057) 704-92-19, електронна адреса: i.b.kudas@nlu.edu.ua

2. *Ціль* навчальної дисципліни: надання аспірантам поглиблених теоретично-методологічних знань щодо міжнародної відповідальності, визначення особливостей міжнародно-правового регулювання міжнародних відносин щодо відповідальності держав та інших суб'єктів міжнародного права; дослідження закономірностей появи і розвитку інституту міжнародної відповідальності, що включає в себе вивчення еволюції основних принципів міжнародної відповідальності, освоєння основних міжнародно-правових доктрин та концепцій міжнародної відповідальності.

Завданнями навчальної дисципліни є визначення основних закономірностей становлення, розвитку та функціонування права міжнародної відповідальності, з'ясування основних видів та форм міжнародної відповідальності, підстав та наслідків міжнародної відповідальності для суб'єктів міжнародного права.

3. Місце навчальної дисципліни в структурі освітньо-наукової програми:

– навчальна дисципліна «Актуальні проблеми права міжнародної відповідальності» відноситься до циклу дисциплін вільного вибору аспіранта;

– вивчення цієї дисципліни базується на наступних дисциплінах (пререквізитах): «Організація та методологія наукових досліджень», «Актуальні проблеми міжнародного публічного права»;

– основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при підготовці дисертаційного дослідження.

4. Опис навчальної дисципліни:

- кількість кредитів ЄКТС – 7;
- загальна кількість годин – 210, у т.ч. лекції – 30 год., практичні заняття – 30 год., консультація – 2 год, самостійна робота – 148 годин;
- термін викладання – 3 семестр.

5. Перелік предметних компетентностей здобувача вищої освіти

Предметні компетентності здобувача вищої освіти, сформовані в результаті освоєння навчальної дисципліни:

ПК – 1. Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі права міжнародної відповідальності, зокрема, пов'язані з темою дисертаційного дослідження, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань.

ПК – 2. Готовність використовувати концептуальні та методологічні знання у міжнародно-правових дослідженнях права міжнародної відповідальності.

ПК – 3. Здатність до визначення правової природи міжнародної відповідальності, її суб'єктів, джерел та пов'язаних з нею правовідносин на різних етапах розвитку міжнародного права.

ПК – 4. Здатність до критичного аналізу та оцінки сучасних концепцій міжнародної відповідальності.

ПК – 5. Здатність до визначення джерел міжнародного права як підстав міжнародної відповідальності.

ПК – 6. Здатність до критичного правового аналізу складних міжнародно-протиправних діянь.

ПК – 7. Здатність до визначення правової природи міжнародного протиправного діяння та форм відповідальності за нього.

ПК – 8. Здатність вільного використання міжнародно-правової термінології в галузі міжнародної відповідальності, зокрема, при дослідженні прецедентної практики міжнародних судових та арбітражних органів.

ПК – 9. Здатність до критичного аналізу, тлумачення та оцінки основних рішень Міжнародного суду ООН, які вплинули на розвиток права міжнародної відповідальності.

ПК – 10. Здатність до визначення правової природи механізмів імплементації міжнародно-правових зобов'язань держав до національно-правових систем в історії різних цивілізацій.

В результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати наступні результати навчання:

РНС НД – 1.1. Наявність поглиблених наукових та практичних знань про особливості новітніх теорій, концепцій, підходів щодо розуміння сутності права міжнародної відповідальності.

РНС НД – 1.2. Вміння застосовувати загальнонаукові та спеціальні методи у міжнародно-правових дослідженнях підстав міжнародної відповідальності держав.

РНС НД – 1.3. Вміння застосовувати комплексні та міждисциплінарні підходи у міжнародно-правових дослідженнях міжнародної відповідальності держав.

РНС НД – 2.1. Вміння працювати з іноземними та вітчизняними базами даних історичної міжнародно-правової інформації, архівами, довідниками, фаховими періодичними виданнями, збірниками наукових статей, енциклопедіями, монографіями, дисертаціями та іншими джерелами.

PHC НД – 2.2. Вміння застосовувати аналіз прецедентної практики міжнародних судових та арбітражних органів щодо міжнародної відповідальності в процесі підготовки дисертаційного дослідження.

PHC НД – 2.3. Вміння тлумачити різноманітні джерел міжнародного права щодо міжнародної відповідальності.

PHC НД – 2.4. Проаналізувати основні особливості сучасної імплементації міжнародної відповідальності;

PHC НД – 2.5. – Пояснити та аргументувати імплементацію Україною норм щодо міжнародної відповідальності.

2. Анотація програми та основні модулі навчальної дисципліни

2.1. Анотація програми навчальної дисципліни

Курс навчальної дисципліни «Актуальні проблеми права міжнародної відповідальності» спеціальності 293 «Міжнародне право» розрахований на освоєння аспірантами поглиблених теоретично-методологічних знань щодо дослідження закономірностей появи і розвитку інституту міжнародної відповідальності, що включає в себе вивчення еволюції її принципів, форм, з'ясування основних міжнародно-правових концепцій права міжнародної відповідальності. Завданнями навчальної дисципліни є визначення поняття, цілей та значення права міжнародної відповідальності як для міжнародного права, так і для міжнародної системи в цілому, з'ясування змісту та значення реалізації міжнародної відповідальності.

Модуль 1.

Поняття, підстави та види міжнародної відповідальності

Історія розвитку права міжнародно-правової відповідальності.
Зародження і формування принципів еквівалентності покарання за заподіяні

злочин або шкоду. Роль моральних і релігійних зобов'язань у регулюванні міжнародних відносин давнини.

Розвиток права міжнародно-правової відповідальності в класичному міжнародному праві. Формування й особливості сучасного права міжнародно-правової відповідальності. Кодифікація та прогресивний розвиток права міжнародної відповідальності в рамках ООН. Поняття, цілі й значення міжнародно-правової відповідальності.

Співвідношення права міжнародної відповідальності й міжнародного кримінального права.

Принципи міжнародно-правової відповідальності. Джерела міжнародно-правової відповідальності. Роль міжнародно-правових звичаїв у закріпленні принципів права міжнародно-правової відповідальності.

Загальна характеристика суб'єктів міжнародно-правової відповідальності. Держава як суб'єкт міжнародно-правової відповідальності.

Підстави міжнародно-правової відповідальності. Класифікація міжнародних правопорушень. Відмежування міжнародних правопорушень від суміжних діянь. Недружні акти. Злочини міжнародного характеру. Особливості відмежування злочинів міжнародного характеру від міжнародних злочинів. Обставини, що виключають притягнення до міжнародно-правової відповідальності. Загальні умови звернення держав до обставин, що виключають їхню протиправну поведінку на міжнародній арені.

Модуль 2.

Реалізація міжнародно-правової відповідальності

Відшкодування шкоди за міжнародно-протиправне діяння. Форми відшкодування шкоди за міжнародно-протиправне діяння. Питання щодо класифікації видів міжнародно-правової відповідальності. Об'єктивний і суб'єктивний підходи становлення розміру шкоди, спричиненої у разі міжнародного правопорушення.

Реституція як форма відшкодування шкоди за міжнародно-протиправне діяння. Концепції реституції у сучасному міжнародному праві. Компенсація як форма відшкодування шкоди за міжнародно-протиправне діяння. Принципи визначення розміру компенсації. Особливості визначення розміру компенсації у випадках заподіяння шкоди природному середовищу. Сатисфакція як форма відшкодування шкоди за міжнародно-протиправне діяння. Способи сатисфакції. Ординарні сатисфакції. Надзвичайні сатисфакції. Проценти як форма відшкодування шкоди за міжнародно-протиправне діяння. Прості проценти. Складні проценти. Справа Міжнародного трибуналу з морського права щодо *танкера «Сайга»* (1997 р.).

Поняття та принципи міжнародної відповідальності за шкідливі наслідки дій, не заборонених міжнародним правом (об'єктивна відповідальність). Принципи об'єктивної відповідальності, що закріплені у міжнародній судовій та арбітражній практиці. Джерела об'єктивної відповідальності в міжнародному праві.

Діяльність Комісії міжнародного права ООН щодо проекту статей щодо попередження транскордонної шкоди від небезпечних видів діяльності 2001 р. і проекту преамбули і проектів принципів про розподілення збитків у випадку транскордонної шкоди, спричиненої у наслідку небезпечних видів діяльності 2006 р.

Обов'язки держав щодо попередження заподіяння шкоди у зв'язку з небезпечними видами діяльності. Абсолютний і відносний підходи щодо зобов'язань держав по попередженню шкоди у зв'язку з небезпечними видами діяльності.

Презумпція непричетності держави до шкоди, заподіяної у зв'язку з небезпечними видами діяльності. Обсяг (межі) об'єктивної відповідальності.

Особливості міжнародно-правової відповідальності міжнародних міжурядових організацій. Фактичні та юридичні підстави міжнародно-правової відповідальності міжнародних міжурядових організацій. Форми

відшкодування шкоди, заподіяної міжнародно-протиправним діянням міжнародних міжурядових організацій.

Імплементация міжнародно-правової відповідальності. Покликання держави або групи держав до відповідальності. Повідомлення про вимоги потерпілою державою. Зміст і форма вимог. Множинність потерпілих і відповідальних держав. Покликання до відповідальності державою, що не є безпосередньо потерпілою внаслідок міжнародного правопорушення.

Санкції в сучасному міжнародному праві. Поняття, загальна характеристика, види. Сучасні концепції санкцій та їх критика.

Загальна характеристика способів мирного врегулювання міжнародних спорів. Дипломатичні (політичні) та правові (судові) способи врегулювання міжнародних спорів.

2.2. Основні модулі навчальної дисципліни

№	Модуль / Назва	Кількість кредитів ЄКТС	Всього годин	Аудиторні заняття (контактні)			Самостійна робота здобувачів
				Лекції	Практичні заняття	Консультації	
1	Модуль 1. Поняття, підстави та види міжнародно-правової відповідальності	3,4	102	14	14		74
2	Модуль 2. Реалізація міжнародно-правової	3,6	108	16	16	2	74

	ВІДПОВІДАЛЬ-НОСТІ						
Разом:	2	7	210	30	30	2	148

3. Вимоги викладача

При вивченні дисципліни «Актуальні проблеми права міжнародної відповідальності» такі форми освітнього процесу: навчальні заняття; виконання індивідуальних завдань; самостійна робота; контрольні заходи. Основними видами навчальних занять є: лекція; практичне, індивідуальне заняття.

Лекція – основна форма проведення навчальних занять, призначена для засвоєння теоретичного матеріалу. Лекція повинна передувати усім названим формам освітнього процесу. Типи лекцій (інформаційна, проблемна, оглядова, лекція-дискусія, лекція-бесіда, презентація) запроваджуються викладачем. Як правило, лекція є елементом курсу лекцій, який охоплює основний теоретичний матеріал окремої або кількох тем навчальної дисципліни.

Практичне заняття – форма навчального заняття, за допомогою якої викладач організовує детальний розгляд аспірантами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання аспірантами відповідно сформульованих завдань. Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок аспірантів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю аспірантів, вирішення завдань з їх обговоренням, виконання контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання.

Практичні заняття спрямовані на закріплення і поглиблення знань з основних тем навчальної дисципліни, засвоєння основних понять і категорій науки міжнародного права, залучення аспірантів до активної навчально-дослідної діяльності, формування міжнародно-правового мислення, набуття

вмінь самостійно здійснювати аналіз міжнародно-правових звичаїв, міжнародних договорів, односторонніх міжнародно-правових актів держав, резолюцій міжнародних організацій, інших джерел міжнародного права, матеріалів міжнародно-правової практики, національного права України й зарубіжних країн, застосовувати доктринальні положення при підготовці дисертаційної роботи.

Оцінки, отримані аспірантами за окремі практичні заняття, враховуються при виставленні суми балів поточного контролю з даної навчальної дисципліни. Відвідування практичних занять є обов'язковим для аспірантів.

З додаткових запитань можна отримати консультацію на кафедрі.

Під час навчального процесу забезпечується дотримання норм Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf).

4. Контрольні заходи результатів навчання

Контроль знань в рамках навчальної дисципліни здійснюється з урахуванням бально-рейтингової системи.

4.1. Розподіл балів між формами організації навчального процесу і видами контрольних заходів

лекції – 0 балів;

практичні заняття – 10 балів;

виконання завдань самостійної роботи – 10 балів;

педагогічний контроль (Модуль № 1 і Модуль № 2) – 10 балів x 2 = 20 балів;

іспит – 60 балів.

Разом: 100 балів.

Підсумки педагогічного контролю проставляються в відомості по накопичувальним принципом і є підставою допуску до іспиту. Якщо здобувач набрав протягом семестру за підсумками рубіжного та поточного контролю менше половини максимальної оцінки (60%) з навчальної дисципліни, то він до іспиту не допускається.

4.2. Шкала підсумкової оцінки знань здобувачів

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НІОУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	35 – 59

F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс		1 – 34
----------	---	--	--------

4.3. Методи педагогічного контролю

Традиційні методи:

– методи усного контролю: індивідуальне опитування, розв’язання практичних завдань тощо;

– методи письмового контролю: розв’язання тестових завдань, контрольні роботи, есе у рамках запропонованих тем тощо;

Інноваційні методи:

– портфоліо, кейс-вимірювачі, есе тощо;

Методи самоконтролю:

– уміння самостійно оцінювати свої знання, peer review тощо.

5. Самостійна робота, показники академічної активності та додаткових освітніх досягнень здобувачів

Зміст самостійної роботи, як виду поза аудиторної роботи аспіранта визначається програмою навчальної дисципліни «Актуальні проблеми права міжнародної відповідальності», методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Під час цієї роботи аспірант повинен самостійно опрацювати конспекти лекцій, джерела міжнародного права і національного права України та зарубіжних країн, міжнародну і національну судову практику відповідно до тем навчальної дисципліни. Також важливе значення має вивчення матеріалу, який викладений у підручниках з права міжнародної відповідальності, загальної та особливої частин міжнародного права, навчальних посібниках, науково-практичних коментарях, монографіях, наукових статтях та в іншій науковій і

навчально-методичній літературі та додатково рекомендований викладачем. Методичні матеріали повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку аспіранта.

Самостійна робота аспіранта над засвоєнням навчального матеріалу може виконуватися в науковій бібліотеці Університету, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах (лабораторіях), а також в домашніх умовах.

У необхідних випадках ця робота проводиться відповідно до заздалегідь складеного графіка, що гарантує можливість індивідуального доступу аспіранта до необхідних дидактичних засобів.

Формами самостійної роботи аспіранта є:

- письмове виконання домашніх завдань;
- засвоєння теоретичного матеріалу за темами практичних занять;
- доопрацювання матеріалів лекцій;
- робота в інформаційних мережах;
- опрацювання додаткової літератури;
- есе за вузькоспеціальною проблематикою;
- створення портфоліо навчального курсу та його презентація;
- написання рефератів, повідомлень та їх презентація;
- підготовка та опублікування наукових статей, тез наукових доповідей;
- участь у науково-практичних конференціях;
- складання бібліографії за відповідною темою;
- узагальнення міжнародної судової та арбітражної практики;
- коментування джерел міжнародного права, а також національного права

України та зарубіжних країн;

- інші форми роботи.

Вибір аспірантом видів самостійної роботи здійснюється за власними інтересами та узгоджується з викладачем, який виконує організацію, контроль та оцінку якості її виконання.

Навчальний матеріал, який згідно із робочим навчальним планом має бути засвоєний студентами в процесі самостійної роботи, вноситься в суму балів поточного контролю разом із навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять.

6. Інформаційне забезпечення самостійної роботи здобувачів

Основна література

Ежегодник Комиссии международного права 1998. Т. II. Часть вторая: Доклад Комиссии Генеральной Ассамблее о работе её пятидесятой сессии. ООН, Нью-Йорк, Женева, 2005.

Ежегодник Комиссии международного права 2001. Т. II. Часть вторая: Доклад Комиссии Генеральной Ассамблее о работе её пятьдесят третьей сессии. ООН, Нью-Йорк, Женева, 2007.

Ежегодник Комиссии международного права 2006. Т. II. Часть вторая: Доклад Комиссии Генеральной Ассамблее о работе её пятьдесят восьмой сессии. ООН, Нью-Йорк, Женева, 2014.

Буткевич О. В. Історія міжнародного права: підручник. Київ: Ліра-К, 2013.

Бойко І. І. Визначення агресії в міжнародному праві. *Вісник академії адвокатури України*. 2010. № 1 (17). С. 178–179.

Василенко В. А. Ответственность государства за международные правонарушения: монография. Київ: Вища школа, 1976.

Василенко В. А. Международно-правовые санкции: монография. Киев: Вища школа, 1982.

Дейкало Е. А. Проблемы призвания международных организаций к ответственности и некоторые пути их решения. *Актуальные проблемы международного публичного и международного частного права*. Вып. 1. БГУ. Минск, 2009. С. 51–64.

Дейкало Е. А. Международно-правовая ответственность межправительственных организаций: особенности и правовая природа. *Актуальные проблемы международного публичного и международного частного права*. Вып. 3. БГУ. Минск, 2011. С. 28–40.

Кривенкова М. В. Нематериальная международно-правовая ответственность государств: монография; под ред. д.ю.н., проф. Г. И. Курдюкова. Москва: Юрлитинформ, 2015.

Лукашук И. И. Право международной ответственности: монография. Москва: Волтерс Клувер, 2004.

Ржевська В. С. Право держави на самооборону і міжнародна безпека: монографія. Київ, 2005.

Савельева Л. В. Международная ответственность за вредные последствия действий, не запрещенных международным правом: концепция Комиссии международного права по дальнейшей работе над проектом статей. *Журнал зарубежного законодательства и сравнительного правоведения*. Москва: ИЗиСП, 2006. № 1. С. 109–112.

Чернявський А. Л. Критерії правомірності застосування контрзаходів у міжнародному праві. *Правовий вісник Української академії банківської справи*. 2008. № 1 (1). С. 86–91.

Щукин А. В. Ответственность государств за международно-противоправные деяния: механизм реализации. Минск: Белорус. наука, 2006.

Додаткова література

Василенко В. А. Відповідальність і санкції у сучасному міжнародному праві. *Антологія української юридичної думки. Т. 10. Юридична наука незалежної України*. Київ: Вид. Дім «Юрид. кн.», 2005. С. 887–892.

Гавриленко О. А. Формування підґрунтя принципу мирного вирішення міжнародних спорів у стародавній час та добу середньовіччя. *Український часопис міжнародного права*. 2015. № 2. С. 59–64.

Гердеген М. Міжнародне право: пер. з нім. Київ: К. І. С., 2011. 516 с.

Дмитрієв А. І. Інститут реституції у міжнародному праві: історія становлення. *Право України*. 2002. № 10. С. 133–136.

Дмитрієв А. І. Мирні засоби розв'язання міжнародних спорів в історії міжнародного права. *Підприємництво, госп-во і право*. 2002. № 11. С. 123–125.

Задорожній О. В. Міжнародне право в міждержавних відносинах України і Російської Федерації 1991–2014: монографія. Київ: К.І.С., 2014. 959 с.

Задорожній О. В. Порухення агресивною війною Російської Федерації проти України основних принципів міжнародного права: монографія. Київ: К.І.С., 2015. 712 с.

Камышанский М. М. Влияние дела о фабрике в Хожуве (1928 г.) на становление принципа международно-правовой ответственности. *Форум права*. 2015. Вып. 2. С. 83–89. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2015_2_15

Маланчук П. Вступ до міжнародного права за Ейкхерстом: пер. з англ. Харків: Консум, 2000. 592 с.

Вольфганг Граф Витцтум. Международное право: пер. с нем. Москва: Инфотропик Медиа, 2011. 1072 с.

Міжнародне публічне право: підручник у 2 т. / за ред. В.В. Мицика. Т. 1: Основи теорії. Харків: Право, 2019. 416 с.

Чорнобай Д. В. Відповідальність за правомірну діяльність у міжнародному праві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2012. 20 с.

International Court of Justice. Report of Judgment, Advisory Opinions and Orders. 1949 April 9. The Corfu Channel Case (Albania v. United Kingdom), Merits. Leyden: ICJ, 1949. P. 4–170.

International Court of Justice. Report of Judgment, Advisory Opinions and Orders. 1949 April 11. Reparation for Injuries Suffered in the Service of the United Nations. Advisory Opinion. Leyden: ICJ, 1949. P. 174–220.

International Court of Justice. Report of Judgment, Advisory Opinions and Orders. 1950 March 30. Interpretation of Peace Treaties. Advisory Opinion. Leyden: ICJ, 1950. P. 65–78.

International Court of Justice. Report of Judgment, Advisory Opinions and Orders. 1950 July 11. International Status of South-West Africa. Advisory Opinion. Leyden: ICJ, 1950. P. 128–145.

International Court of Justice. Report of Judgment, Advisory Opinions and Orders. 1970 February 5. Barcelona Traction, Light and Power Company, Limited, Second Phase. Leyden: ICJ, 1970. P. 3–51.

International Court of Justice. Report of Judgment, Advisory Opinions and Orders. 1971 June 21. Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia (South West Africa) notwithstanding Security Council Resolution 276 (1970). Advisory Opinion. Leyden: ICJ, 1971. P. 16–66.

International Court of Justice. Report of Judgment, Advisory Opinions and Orders. 1975 October 11. Status of West Sahara. Advisory Opinion. Leyden: ICJ, 1975. P. 12–69.

PCIJ. Case Concerning the Payments of Various Serbian Loans Issued in France, Judgement. *PCIJ*. 1929. Series A. № 20 (July 12).

PCIJ. Jurisdiction of the Courts of Danzig, Advisory Opinion. *PCIJ*. 1928. Series B. № 15.

United States Diplomatic and Consular Staff in Tehran (United States of America v. Iran) URL: <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/64/064-19800524-JUD-01-00-EN.pdf>

Интернет-ресурси:

Офіційний сайт Міжнародного Суду ООН. URL: <https://www.icj-cij.org/>

Статут ООН і Статут Міжнародного Суду ООН 1945 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_010

Офіційний сайт Міжнародного кримінального суду. URL: <https://www.icc-cpi.int/>

Офіційний сайт Європейського Суду з прав людини. URL: <http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>

Офіційний сайт Міжамериканського Суду з прав людини. URL: <http://www.corteidh.or.cr/index.php/en>

Офіційний сайт Африканського Суду із захисту прав людини та народів. URL: <http://en.african-court.org/>

Офіційний сайт ОБСЄ. URL: <http://www.oscepa.org/>

Офіційний сайт МКЧХ в Україні. URL: <http://ua.icrc.org/>

Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: www.europa.eu

Офіційний сайт Суду ЄС. URL: curia.europa.eu

Організація Об'єднаних Націй. URL: <http://www.un.org>

Рада Європи. URL: <http://www.coe.int/web/portal/home>

Європейський Союз. URL: <http://europa.eu>

Співдружність Незалежних Держав. URL: <http://cis.minsk.by>

Африканський Союз. URL: <http://www.au.int>

Ліга Арабських Держав. URL: <http://www.lasportal.org/Pages/Welcome.aspx>

Організація Ісламського співробітництва. URL: <http://www.oic-oci.org/oicv3/>

Організація Американських Держав. URL: <http://www.oas.org/en/default.asp>

Організація Держав Південно-Східної Азії. URL: <http://asean.org>

Офіційний реєстр міжнародних договорів ООН. URL: <https://treaties.un.org>

Збірник договорів з прав людини Університету Міннесоти (російськомовна версія). URL: <http://hrlibrary.umn.edu/russian/Rindex.html>

Сайт проекту «Воєнні злочини» (Crimes of War). URL: www.crimesofwar.org

African Commission on Human & People's Rights. URL: <http://www.achpr.org/>

Allott Ph. The True Nature of International Law. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=wb6N7YWDUgg>

American Society for International Law Guide to Electronic Resources for International Law. URL: <http://www.asil.org/resource/crim1.htm>

Avalon Project: The International Military Tribunal for Germany, Yale University. URL: <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/imt/imt.htm>

Canada and the International Criminal Court. URL: http://www.dfait-maeci.gc.ca/foreign_policy/icc/history-en.asp

Coalition for the International Criminal Court. URL: <http://www.iccnw.org/>

Council of Europe Treaty Office. URL: <http://conventions.coe.int/>

European Court of Human Rights. URL: <http://www.echr.coe.int/>

European Union Court of Justice. URL: <http://curia.eu.int/en/index.htm>

Oxford Bibliographies of International Law. History of International Law, 1550–1700. URL: <https://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199796953/obo-9780199796953-0036.xml>

Inter-American Court of Human Rights. URL: <http://www.corteidh.or.cr/>

International Court of Justice (ICJ). URL: <http://www.icj-cij.org/>

International Crimes Database. URL: <http://www.internationalcrimesdatabase.org/Home>

International Criminal Court (ICC). URL: <http://www.icc-cpi.int/index.php>

International Criminal Tribunal for Rwanda (ICTR). URL: <http://www.icttr.org/>

International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia (ICTY). URL: <http://www.un.org/icty/>

International Humanitarian Law Database, ICRC. URL: <http://www.icrc.org/ihl>

International War Crimes Project, New England School of Law. URL: http://www.nesl.edu/center/WAR_CRIMES.htm

Judicial System Monitoring Programme. URL: <http://www.jsmp.minihub.org/>

- Khmer Rouge Trials Task Force. URL: http://www.ocm.gov.kh/krt_main.htm
- Koskenniemi M. Histories of International Law: dealing with Eurocentrism. URL: https://www.youtube.com/watch?v=jOZ2kM1_HcQ
- Koskenniemi M. The Politics of International Law. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=-E3AGVTHsq4>
- Law of Armed Conflict Treaty Links, University of Minnesota. URL: <http://www1.umn.edu/humanrts/instree/auoy.htm>
- National Archives of Cambodia. URL: <http://www.camnet.com.kh/archives.cambodia/>
- National Implementation Database, ICRC. URL: <http://www.icrc.org/ihl-nat>
- NEPAD Organizations. URL: <http://www.avmedia.at/nepad/indexgb.html>
- No Peace Without Justice Sierra Leone Special Court Page. URL: <http://www.specialcourt.org/>
- Organization of American States Documents Page. URL: http://www.oas.org/XXXIIGA/english/documents_eng.htm
- Orford A. Histories of International Law and Empire. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=b5UzITLEMko>
- Special Court for Sierra Leone. URL: <http://www.sc-sl.org/scsl.htm>
- The history of international law [timeline]. URL: <https://blog.oup.com/2015/09/history-international-law-timeline/>
- UN Documentation Centre. URL: <http://www.un.org/documents/>
- UN ICTY Documents. URL: <http://www.un.org/icty/legaldoc/index.htm>
- UN ICTR Documents. URL: <http://www.ictr.org/wwwroot/legal.htm>
- UNAMSIL Documents. URL: <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unamsil/docs.html>
- UNTAET Documents. URL: <http://www.un.org/peace/etimor/docs/UntaetD.htm>
- UN Mission of Support in East Timor (UNMISET). URL: <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unmiset/index.html>

War Crimes, Crimes Against Humanity Treaty Links, University of Minnesota.

URL: <http://www1.umn.edu/humanrts/instree/auox.htm>

War Crimes Studies Center, UC Berkeley. URL:

<http://socrates.berkeley.edu/~warcrime/>

Web Genocide Documentation Centre, University of the West of England.

URL: <http://www.ess.uwe.ac.uk/genocide.htm>

Yale University Genocide Studies Program. URL: <http://www.yale.edu/gsp/>

Application of the International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism and of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (Ukraine v. Russian Federation). URL:

<https://www.icj-cij.org/en/case/166>

Ukraine v. Russia (*RE CRIMEA*) Applications №. [20958/14](#) and [38334/18](#).

URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-207622%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-207622%22]})